



**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

II. De vacuo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Ad confirmationem negatur illa maior. Id quod non est in loco per se, sed per aliud, esse necessarium debet ubi est aliud; nam tamen accidens in loco sit ratione subiecti, cui inhaeret, non sequitur tamen necessarium, quod sit ubicunque est subiectum: quod etiam patet ex praesentia circumscriptione, quam Christus in caelo habet, non autem in Sacramento. Verum quidem est, quod replicato corpore connaturaliter etiam replicantur accidentia, quae sunt in corpore ante replicationem; sicut certum est multa in Sacramento poni per concomitantiam, quae Christi corpus in caelo habet: sed posset tamen, si Deus vellet, vnum replicare sine alio. Quae verò post factam replicationem ponentur in corpore, certe non necessario ponentur ubicunque est illud corpus replicatum; potest enim accidens vnum habere in vno loco, & aliud accidens in altero.

§. IV.

Virum actio, qua replicatur aliquod corpus, sit adductio, an reproductio.

Affertio.

Dico quartò, esse prorsus impossibile ut corpus ponatur in pluribus locis per solam adductionem, id est per solam productionem nouae vocationis; sed necessariam esse reproductioem. Ita docebam in tractatu de Eucharistia cum Suarez, Lessio, Pesantio, Conink, contra Vasquem, Valentiam, Albertinum, Fonssecam.

Ratio autem est, quia adductio neque possibilis villo modo est, neque sufficiens ad replicationem: reproductio autem & est sine dubio possibilis, & sufficiens ad constituendum corpus in pluribus locis. Quae omnia sigillatim probabo.

Impossibilitas adductionis.

Primo probatur quod impossibilis sit actio illa, quae vocari solet adductio, id est, actio per quam in aliquo corpore quod habet iam vnum ubi in vno loco, produciatur aliud ubi, per quod incipit esse in altero loco, non deferendo priorem locum. Probatur, inquam, quia ostensum superius est, nullam dari vocationem huiusmodi distinctam à re vbicata. Deinde dato etiam, quod admitendum esset aliquod ubi distinctum, implicaret ut corpus per eius productionem in pluribus sisteretur locis; nam quando corpus existens Romae replicatur Lugduni, illud ubi, per quod ponitur Lugduni, non produciatur Romae, sed Lugduni: sed non potest illud corpus produci Lugduni, quin supponat corpus adductum Lugdunum: ergo adductio supponeret factam replicationem. Probatur minor. Causa materialis prior necessario est suo effectu: sed Petrus ut existens Lugduni, non autem prout existens Romae, causa est materialis illius ubi: ergo prius est existens Lugduni, quam habeat ubi. Confirmatur, quia in illo priori, quo illud ubi antecedit Petrum ut existentem Lugduni, Petrus est tantum Romae: ergo in illo priori, vel ubi est sine subiecto, vel certe illud ubi est Romae. Denique si posset Deus Petrum, qui est Romae, replicare Lugduni, producendo ubi, posset facere ut Petrus existens Romae, desineret esse Romae, tollendo ab eo ubi; & inciperet esse Lugduni per solam productionem ubi, sine villo transitu per medium; quod absurdum est.

Eius insufficiencia.

Secundò, quod adductio sit insufficiens ad replicationem, probatur, quia illud est insufficiens ad replicationem, quo posito corpus non potest villo modo moueri: sed posita sola adductione, corpus replicatum moueri nullo modo posset sine mira-

Aculo; nam postquam Petrus existens Romae accipit ubi Lugdunense, si de nouo moueatur, amittere ubi Lugdunense acceptum à Deo, & acquirere aliud ubi diuersum à primo, quod erit etiam miraculosum: ergo per vires naturales hominis non poterit illud acquirere. Præterea si ad replicationem alicuius corporis in pluribus locis adequatis sufficeret multiplex ubi, sufficeret etiam ad replicationem in pluribus locis inadæquatis: Angelus v.g. esset coextensus loco diuisibili per solam vocationem, & anima similiter non aliter coextensa esset corpori; quae tamen vulgò improbantur. Denique illud non sufficit ad replicationem, quo posito, corpus replicatum non est multiplex virtualiter, neque suscipere potest contraria; per solum autem ubi corpus non fit multiplex virtualiter, quia multiplicitas accidentis non facit ut aliquid virtualiter sit multa, & per solum ubi corpus non accipit vllam maiorem virtutem ad recipiendam accidentia.

B Tertiò, quod reproductio rei iam existentis sit possibilis, & sufficiat ad replicationem, euidentius est, quia potest idem effectus produci à pluribus causis totalibus: ergo nihil veniat, ut ab eadem causa totali, causis innumeris æquiualente, producantur per plures actiones totales, siue in vno loco, siue in pluribus locis; quælibet enim actio suam habet locum determinatum in quo ponatur, nec est necesse illam poni ubicunque est actio. Si ergo corpus aliquod in pluribus locis reproducatur, erit sine dubio replicatum, & suscipere poterit contraria.

Scio multa, & difficilia contra reproductioem hanc posse opponi, quae quia magis spectant ad praesentiam Christi corporis in Eucharistia, fusè dicta sunt in proprio tractatu de hoc Sacramento.

QVÆSTIO II.

De vacuo.

Aristot. 4. Physic. à textu 57.

DE spatio inani, quod est supra caelos, nuper dictum est occasione loci; nunc de illo quod intra caeli ambitum excogitari posset, tria ponenda sunt cum Philosopho: primò, utrum sit, vel naturali aliqua virtute possit aliquod esse vacuum: secundò, quænam sit causa efficiens motus, quo corpora illud vitant: tertiò, utrum in vacuo corpus aliquod posset moueri.

SECTIO I.

Virum sit, vel naturali aliqua virtute possit esse aliquod vacuum in rerum natura.

EDefinit Philosophus vacuum textu 57. *Locum, qui est priuatus corpore.* Locus significat superficiem ambientem, nam in eo vacuum ab inani differt, quod est supra caelos, quod inane non ambitur vlla superficie corporis: vacuum autem intra duas clauditur superficies.

Dico primò, nullum in rerum natura esse vacuum intra caelos. Ita docet, & fusè probat Philosophus 6. 6. contra Epicureos, & plures alios Philosophos volentes, quod vacuum corporibus esset immixtum, ac per mundi vniuersitatem porrectum; quod quibusdam etiam modernis placet Epicuri & Democriti

Reproductio sufficit ad replicationem

Impossibilitas vacuum

Probata et periclitata

Democriti adoratoribus; corpuscula enim volunt sola esse principia componentia quodlibet corpus, quæ cum variè figurata sint, non ita coalescere possunt in vnum, quin ita nectantur, ut plurima vbi-que spatiosa relinquunt vacua. Alius autem in oppositum abiens figmentum, negat esse vllum, vel etiam diuinitus esse posse vacuum, vel supra, vel infra cælum, ex eo, quod corpus non sit aliud, quàm spatium, quod cum necessariò tum supra, tum infra cælus reperitur, vbiunque potest corpus aliquod contineri, falsò dicitur esse spatium illud imaginarium, vel etiam vacuum; cum corpus illud sit eo ipso, quod spatium est: si ergo vas aliquod omni alio corpore priuatur, non erit tamen vacuum, quia tunc adhuc eius latera inuicem distabunt.

Probata ex-
perientia.

Primò autem esse impossibile omne vacuum aut vacuolum in natura, probatur à posteriori pluribus clarissimis experientis, ex quibus omninò constat quantoperè à vacuo abhorreat natura. Prima sit, quod latera follium si contricta sint, nulla vi dinelli possunt nisi patente orificio, per quod aer repleat spatium laterum diductorum. Secunda, quando phiala aqua plena versùs terram conuertitur, stat aqua, nec effluit à vase, quia nequit aer penetrare aut implere fundum. Tertia, si fistula intra aquam vna ex parte immersa fuerit, velisque aliquis aerem ex altera parte attrahere, attrahet necessariò aquam, ne fiat vacuum intra fistulam: ex quo habent originem hydraulica omnia instrumenta. Quarta, quando aqua priùs calida intra latera vasis oclusi congelatur, vas necessariò frangitur, ne videlicet detur vacuum. Quinta, idè cucurbitula Chirurgorum carnem sursum attrahunt cum humoribus, quia candelà extinctà rarefactus prius aer condensatur, & minorem occupat locum quàm antea. Sexta, lucerna illa, quæ vulgò dicitur Cardani, facta in modum turris, propterea oleum conceptum, quod habet in se, non effundit, quia aliòqui in superiori parte ad quam commicare non potest oleum, daretur aliquod vacuum; educitur autem oleum ex vi ipsius ignis, cuius ardore oleum ipsum extenuatur & rarefit, ita ut totum occupet spatium: unde constat, lucernam etiam calefieri. Septima, si æqualiter aliquis extrahat cyathi os ex aqua, tunc ascendit simul etiam aqua, quia non potest ita celeriter totum aer implere cyathum. Octaua, duo sint foramina in vase, ocludatur superius apertò inferiore, tunc non effluet aqua è vase, ne vacuum sit intra ipsum vas. Nona, hoc etiam patet in clepsydra; obturato enim superiori orificio, non descendit aqua per foramina inferiora, ne relinquat vacuum dum subintrare non potest aer. Decima, si calefiat phiala vitrea, & postea os eius supponatur aquæ, ita ut aer non possit intrare, descendit aqua ipsa intra phialam, eo quod inclusus aer addensetur frigore. Alia innumera huiusmodi proferri possunt, de quibus dubitari nullo modo potest. Vide Fracastorium *lib. 2. de Sympathia*, Cardanum *lib. 1. subtilitatis*, & alios sine numero. Ex quibus omninò conuincitur, quàm immeritò noui Epicurei sua illa fingant vacuola, cum tot spectaculis persuadeat natura quantoperè vacuum exhorreat, etiam minimum.

Secundò tamen ratio à priori difficilis est, quam non rectè videntur aliqui ex eo ducere, quòd influxus cœlestes per vacuum non possent in sublunaria descendere; quasi verò si vacua esset modica lagena, impedirentur influxus siderum sublunaria vndique peruadere.

Videtur ergo vnica illa esse ratio, quia vnio partium omnium vniuersi est ornamentum eius pulcherrimum, ad cuius bonum partes eius omnes na-

R. P. de Rhodæ curs. Philosoph.

turaliter inclinantur; hæc autem vnionem vacuum dissolueret, unde sit ut ad illud vitandum toto nisu conspiret natura, quam vincere nulla creata vis possit, etiam angelica, quia scilicet cum corpora naturalia illud tantoperè impediunt, signum est illud esse planè contrarium bono vniuersi, atque adeò illud non posse ab Angelo induci.

Obicitur primò, noua quædam experientia ^{Prima ob-} paucos ante annos inuenta, primò Florentia, ex ^{iectio.} qua probari euidenter vacuum nonnullis videtur recentioribus. Conficiatur videlicet tubus vitreus, aut metallicus, altera parte sigillatus & oclusus, altera quasi orificio adaperitus; impleatur autem hydrargyro, & orificium obducatur digito; obuertatur postmodum fundus sursum, & immisso in vas aqua plenum orificio, subducatur digitus, tum eueniet ut hydrargyrus in subiectum vas defluat, non tamen totus, sed restet intra tubum supra restagnantis aquæ superficiem; ad digitos 27. Vbi patet, relinqui vacuum in superiore illa parte tubi, quòd non potuit penetrare aer. Mirum autem hoc est in nobili hoc experimento: primò quòd hydrargyrus quantacunque magnitudinis fuerit tubus, consistat semper intra tubum ad altitudinem digitorum 27. secundò, quòd orificium tubi, si ad aquæ, aut aeris confinium, seu superficiem fuerit elatum, aqua in tubum prorumpit, hydrargyrum propellit, ac superior, eo tandem depulso, euadit, & tanto impetu prorumpit, ut tubum etiam ipsum frangat, hoc est nobilissimum illud experimentum ab anno (ut dicitur) 1643. excogitatum, & à pluribus scriptoribus nobilissimis illustratum, apud omnes doctos exactissimè comprobatum.

Resp. nullo modo probari vacuum ex ea experientia, ut etiam fatetur doctissimus Gassendus; imò contrarium euincitur primò, quia intra cavitatem tubi, si vitreus fuerit, videtur lumen; quod cum sit accidens, inhaeret subiecto: ergo intra cavitatem illam est corpus aliquod. Imò à peritis quibusdam compertum est, fieri rarefactionem intra hunc tubum, aut etiam edi posse sonum. Secundò hydrargyrus abundat spiritibus (ut patet) quibus repleti facile potest cavitatis illa tubi. Quæro enim, vel natura vacuum omninò refugit, vel non refugit; si omninò refugit: ergo intra tubi cavitatem non est vacuum; si non refugit, cur ergo tantos conatus edit, ut illud deuictet? cur latera follium oclusi hiatus disrumpuntur? cur ascendunt graua, leuia descendunt, & cætera omnia eueniunt in natura, quæ nuper retuli? Ea certè tam clara sunt, ut non nisi temerè asseri possit vacuum. Scio aliter propositam esse à Galilæo experientiam hanc de tubo vacuo; volebat enim immitti intra tubum maiorem, alium tubum iustæ magnitudinis, ad implendam eius cavitatem. Deinde adhibitis ponderibus retrahi; tunc enim neque aer, neque vlli alij spiritus poterunt subire in illam cavitatem, quæ proinde manebit vacua.

Sed in promptu responsio est, non posse fieri ut immixtus tubus minor in cavitatem tubi maioris creatà vllà vi auellatur, si adeò exactè connexa superficies interioris tubi, sit æqualis concavæ superficiei tubi exterioris, ut illam omninò repleat: sic enim rumpuntur follium latera, stat aqua intra phialam quoties penetrare non potest aer, frangitur vas oclusum intra cuius latera congelatur aqua priùs calida.

Difficilius est causam assignare, cur non totus è tubo defluat hydrargyrus, sed consistat semper ad altitudinem pedum duorum, & digitorum trium cum semisse. Deinde quare ille totus illicò defluat,

V 2

vbi

vbi ad superficiem aquæ orificium tubi eleuatum fuerit.

Varia circa vtrumque hoc experimentum afferri solent causæ à Doctõribus. Dicerem ego tamdiu restagnare hydrargyrum in subiectam aquam, quamdiu per eos spiritus, quos exhalat, replere potest spatium, quod relinquitur inane in cavitare ipsius tubi, quando non potest consistere necessario intra tubum; vnde fit vt eo experimento, quo contendunt aduersarij vacuum probari, potius probari possit eius impossibilitas; quero enim ab illis causam aliquam probabilem, quare totus in aquam non defluat hydrargyrum, nisi quia totum illud spatium manere vacuum non potest.

Alterum quod quærebatur, probat etiam impossibilitatem vacui. Causa enim cur in subiectam aquam pondere suo cadat hydrargyrum è tubo, si tubi orificium eleuetur ad consinium aeris & aquæ, alia non potest excogitari, nisi quia tunc aer subtilissimus per tubi latera subiens ascendit sursum, & spatium replet, quod vacuum relinqui non potuit ab hydrargyro. Scio aliter hæc dissolui, & disputari ab eruditissimo Gasendo, & à nouis quibusdam Philosophis, antiquæ ac sapius damnatæ doctrinæ Leucippi, Democriti, Epicuri, Thaletis recoctõribus, quorum ingenia sanè miror, dogmata nec approbare possum, nec sequi.

Obiicitur secundò. Si non datur vacuum, quando aliquis ambulat, mouet aerem, & illum expellit à spatio, quod occupat, vel potius in quod subit: hoc autem fieri non potest: quod probo, quia cum intras cubiculum, vel ingressus tuus prior est expulsionem aeris, vel est posterior; si est prior: ergo datur manifestè penetratio; si est posterior: ergo tuus ingressus non causat expulsionem aeris.

Resp. ex dictis secundò physicorum de mutua causalitate causarum, expulsionem aeris ab eo spatio esse necessariò priorem, quàm sit ingressus corporis expellentis, alioqui daretur penetratio; illud autem quod causat expulsionem aeris ab eo loco, non est ingressus corporis, sed est impulsus, quem imprimit corpus aëri, vt notabam eo loco.

Obiicitur tertio. Dantur tabulæ duæ perfectè planæ, ita contiguae, vt se tangerent secundum omnes partes; vna ex illis tabulis, tota simul eleuetur: tunc non potest aer eodem tempore moueri ad totum spatium occupandum: ergo est necesse dari vacuum. Similiter dolium sit vino plenum, deinde vinum illud in vtres infundatur, qui omnes ponantur in eodem dolio, tunc dolium vtres simul capiet, & vinum.

Resp. nulla vi creata posse tabulas illas diuelli à se inuicem; vnde cernimus, quod tabula in aquam demersa, si subito extrahatur, secum trahit aquam. Deinde à vino quod in vtres funditur certum est multum extrahi spirituum, & aeris; ideoque mirum non est si postea eodem capiat dolio.

Obiicitur quartò, ad impediendum vacuum tria tantum sunt necessaria: primò vt ex hoc cubiculo omnia eiciantur corpora, quæ sunt intra illud: secundò vt impediatur ingressus aliorum corporum: tertio vt parietes retineantur in loco, in quo sunt. Hæc tria potest Angelus, aut saltem omnes Angeli simul; virtus enim finita potest superari per vim finitam maiorem: ergo potest Angelus inducere vacuum.

Resp. negando, posse Angelum impedire aerem, vel aliud corpus, ne moueatur ad replendum vacuum; potest enim virtus finita minor superari per virtutem finitam maiorem si debeatur virtuti

A maiori concursus diuinus ad superandam virtutem minorem; si autem non debeatur talis concursus, certè non potest virtus minor superari à virtute maiori; cum autem vacuum, vt dixi, repugnet bono vniuersi, non debetur Angelo concursus ad superandam vim finitam, quæ videtur minor.

Obiicitur quintò celeberrima etiamnum inter eruditos Doctores experientia; sit enim tubus vitreus, vna solùm ex parte obturatus, intra quem musca includatur, vel mus; tum aer inclusus extrahatur obturatà statim alterà tubi extremitate; tunc certum est muscam, vel muicem intra eum tubum statim emori ex defectu aeris, quem spiritus ducere possint: ergo manifestum est dari vacuum in ea tubi cavitare; cur enim si aer ibi esset, morerentur statim hæc animalia?

Resp. negando dari tunc vacuum in ea tubi cavitare, ex qua falsò supponitur totum aerem extrahi posse; cum constet extracto aëre eleuari solere aquam aut aliud corpus aëri contiguum: non extrahetur itaque vnquam totus aer tubo illo inclusus, sed cavitatis illa plena erit aëre rarefacto, & adeò extenuato, vt non sufficiat ad respirationem viuientis, ex quo contingere potest repentina mors illorum animalium in tubo inclusorum, sicut dicitur in quibusdam montibus aerem adeò esse tenuem, vt qui per ea loca transeunt, egeant spongiis aqua madefactis, quas continuò naribus admoveant ad supplendum aeris defectum.

Obiicitur sextò. Si non datur vacuum, oportet vt propria vi graui ferantur sursum ad impediendum vacuum, & leuia ferantur deorsum; nulla enim causa potest assignari alia huius motus; consequens autem illud absurdum est, quia grauitas deorsum mouet, & leuitas sursum: ergo potest dari vacuum.

Ad hoc argumentum clara erit responsio ex quæstione sequenti, sed prius

Dico secundò, tametsi nulla vi Angelica, vel humana possit induci vacuum, dubitare tamen vtrum Deus facere possit vacuum, nec est Christiani, nec Philosophi. Contra nouum istum (vt dixi) vanissimæ Philosophiæ inuentorem, qui cum falsò statuatur solum spatium dimensum esse corpus, contra omnem rationem, & omnem Philosophiam, consequenter etiam asserit, ne diuina quidem vlla virtute fieri posse vacuum; sed hoc vanissimum, & falsissimum fundamentum est, ex quo sequitur penetratio corporum, quæ penetratur cum spatio; sequitur manere in Eucharistia totam substantiam panis, cum maneant accidentia trinè dimensa, & alia huiusmodi absurda, ex quibus omnino arguitur, esse sententiam illam temerariam, & vanam. Neque rectè obiicitur, quod inter latera vasis, quod diceretur esse vacuum, semper esset distantia realis; illa enim distantia esset pura negatio, quæ non est aliter realis, quàm quo modo realiter chimæra est impossibilis.

SECTIO II.

Quenam sit causa efficiens, quæ corpora mouet ad vitandum vacuum.

Certum est, quatuor modis impediiri vacuum. Primò per rarefactionem, quæ contingit in corporibus suâ naturâ fluidis; & causa huius rarefactionis eadem illa est, quæ statim dicitur esse causa motus. Secundò impeditur per fractionem alicuius corporis duri, v. g. vasis, quod cum rarefieri ob duritiem non possit, frangitur; & causa huius fractionis,

Secunda obiectio.

Tertia obiectio.

Quarta obiectio.

Quinta obiectio.

Sexta obiectio.

Prius

Secunda obiectio.

Quarta obiectio.

Quinta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

Sexta obiectio.

fractionis, eadem illa est, quæ causa esset rarefactionis. Tertiò impeditur per puram resistantiam negativam, ut quando compressa latera folium non nisi aperto orificio ab invicem diuelluntur; causa resistantiæ huius est corpus ipsum resistens, quod propter colligationem naturalem corporum, quando non succedit aliud corpus, firmissimè alteri adhæret. Quartò per motum localem, quando corpora grauia sursum ascendunt, & leuia deorsum mouentur.

Difficultas ergo est, quænam sit causa illius motus. Volunt nonnulli Doctores causam hanc aliam non esse nisi solum Deum: alij grauitatem aut leuitatem corporis quod mouetur. Alij quandam meditantur qualitatem motuum omnibus inditam corporibus ad vitandum vacuum: alij volunt corpora quælibet habere vim quandam magneticam ad vitandum vacuum, & trahere alia corpora.

Conclusio. Dicendum autem est, grauia & leuia moueri ad replendum Vacuum ab eo agente, à quo mouetur corpus, in cuius locum succedere debet aliud corpus, ne detur vacuum, quod accidit propter naturalem colligationem corporum quociens in eorum locum non succedit aliud corpus.

Ratio. Ratio est, quia sicut qui trahit anulum vnum alicuius catenæ, totam trahit catenam, ita cum omnia corpora colligata sint, quociens non succedit aliud corpus, cum Deus decreuerit non dare concursum ut illa separentur, sequitur illa ita firmiter inuicem adhærescere, ac si vnita essent, idèd qui trahit vnum, trahit alium. Et confirmatur, quia quociens eleuamus tabulam, & aquam simul, maius sentitur pondus, quàm si sola eleuaretur tabula: ergo signum est virtutem, quæ tabulam eleuat, eleuare ipsam etiam aquam.

Prima obiectio. Obiicitur primò, Motus hic corporis grauis sursum, vel est violentus, vel naturalis. Non primum, quia corpora naturaliter vitant vacuum: non secundum, quia grauia non mouentur sursum nisi violenter.

Resp. motum illum corporis grauis sursum esse violentum, quia est à principio extrinseco nihil conferente passo, idèd contra naturalem impetum aquæ; vnde etiam sentitur pondus. Potest tamen aliquo modo dici motus ille naturalis, quatenus corpus graue, ut est pars vniuersi, habet inclinationem ad illum motum, quo vitatur vacuum; quatenus autem aqua est tale corpus, motus est illi violentus.

Secunda obiectio. Obiicitur secundò, Si Deus destrueret totum aërem inter terram & cælum, vel terra volaret statim in cælum, vel cælum caderet in terram: neutrum dici potest, quia sic relinqueret terra locum vacuum, in quo est, si ascenderet sursum; & cælum similiter, si descenderet. Deinde non esset maior ratio cur ad vnam potius cœli partem terra moueretur, quàm ad aliam. Denique nulla esset causa effectiua illius motus, suppono enim quod Deus in instanti aërem destruat.

Resp. quod si nullum corpus succederet in locum terre, terra nullo modo ascenderet in cælum. Imò etiam si posset succedere, tamen quia aër in instanti destrueretur (ut suppono) nec trahere posset terram ad cælum, idèd manere ibi deberet terra vbi nunc est. Quemadmodum si Deus in instanti destrueret aërem cubiculi, parietes manerent vbi nunc sunt; si autem per motum localem remoueret aërem impediendo aliud, iungerentur parietes. Ita si Deus per motum localem amoueret aërem inter cælum & terram, terra in cælum as-

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

A cenderet versus eam partem, qua remoueretur aër; si autem omni ex parte illum amoueret, deberet aër ascendere versus illam partem quæ determinaretur à Deo.

SECTIO III.

Utrum in vacuo posset dari motus.

Propter Aristotelem istud præcipue quaeritur, qui probat ex professo, motum in vacuo esse impossibile, ut impugnet plures Philosophos, qui ut motum statuerent, inducebant vacuum, si ne quo negabant esse posse motum. Videndum igitur paucis est primò, vtrum motus esse posset in vacuo, si corpus in eius medio poneretur: secundò si contiguum esset alteri corpori: tertiò vtrum in eo ascenderent grauia, & leuia descenderent.

B Dico primò. Si daretur vacuum in rerum natura, & in eius medio poneretur corpus, posset illud etiam naturaliter in eo moueri. **Prima conclusio.**

Ratio est, quia nihil est quod impedire possit motum corporis existentis in vacuo, habet enim vim motricem, nullum corpus contiguum illud retinet, non eget loco pleno ut exerceat vim motricem; poterit ergo moueri localiter corpus in medio vacuo constitutum.

C Dico secundò. Si corpus ponatur in spatio vacuo contiguum alteri corpori, non poterit moueri naturaliter, nisi succedat in locum eius aliud corpus. **Secunda conclusio.**

Ratio est, quia naturaliter omnia corpora colligata manent ad vitandum vacuum: ergo si vnum corpus contiguum sit in vacuo alteri corpori, necesse erit ut immotum maneat si non succedat in locum eius aliud corpus, alioqui dabitur vacuum naturaliter. Si ergo lapis esset positus iuxta rectum alicuius aulæ, quæ vacua esset, lapis non caderet; flamma non ascenderet si posita esset in hoc plano, &c.

D Dico tertiò. In vacuo quod esset intra cælum, grauia non descenderent, nec ascenderent leuia. **Tertia conclusio.**

E Ratio est, quia nulla tunc esset ratio cur illa vel ascenderent, vel descenderent, idèd enim grauia descendunt, quia postulant habere supra se id quod est leuius, & leuia idèd ascendunt, quia postulant habere sub se id quod est grauius: sed in vacuo illud non haberent: ergo in vacuo nec ascenderent leuia, nec grauia descenderent. Confirmatur, quia si Deus totum mundum destrueret præter vnum lapidem, certum est quod ille lapis maneret immotus: ergo signum est locum grauium non esse illud, quod nunc dicitur centrum mundi; & locum leuium non esse concuum lune, sed illud omne spatium vbi leuia non habent immediatè supra se corpus graue, & grauia sub se non habent corpus leue.

Prima obiectio. Obiicitur primò autoritas Philosophi, qui negat motum esse posse in vacuo.

Resp. tamen illum in iis locis argumentari contra veteres Philosophos, qui volebant resistantiam medijs esse totam causam motus; ex quo probat contra illos hinc sequi quod nullus in vacuo esset motus.

Secunda obiectio. Obiicitur secundò. Si detur in vacuo motus, dabitur naturaliter vacuum. Deinde nullus est motus, qui habere non debeat terminum realem: si autem fieret in vacuo motus, ille non haberet terminum realem.

V 3 Resp.

Resp. posse dari naturaliter vacuum, nisi corporum connexio illud impediat; si autem in medio vacuo esset lapis, non esset connexus cum illo corpore, quod motum eius impedire posset. Motus qui fieret in vacuo, terminum etiam realem haberet, quia spatium imaginarium est etiam aliquid reale.

Tertia obiectio.

Obiicitur tertio. Motus in vacuo esset in instanti, quia causa successionis motus est resistentia medij: sed motus in instanti est impossibilis: ergo motus in vacuo est impossibilis.

Resp. causam successionis in motu non esse solam resistentiam medij, sed illam esse potissimum distantiam, seu latitudinem medij decurrendi; nam cum de essentia motus sit ponere mobile in spatio maiori se, siue illud sit reale, siue sit imaginarium, implicat mobile in instanti moveri, quia implicat adæquari spatio maiori se, abstrahendo à qualibet resistentia medij. Semper ergo successivus erit motus, qui fiet in vacuo, quamvis ex maiori, vel minori resistentia medij maior vel minor sit velocitas motus.



DISPUTATIO V.

De duratione.

Aristoteles lib. 4. à cap. 10.

QUESTIO VNICA.

Quid, & quotuplex sit duratio.



IN vbiatio, de qua dixi hactenus, est presentia rei ad locum, sic duratio est presentia rei ad tempus, de qua tria breuiter super sunt dicenda: primo in genere, quid, & qualis sit duratio: secundò quamnam sint species durationis permanentis: tertio an, & quid sit duratio successiva.

SECTIO I.

Quidditas durationis in communi, & distinctio eius à re durante.

REuiter tota hæc controuersia dirimi potest ex dictis de presentia locali, quam negabam indistinctam esse à re locata; de vtraque enim similis ratio est.

Quid sit duratio.

Dico primò, durationem rectè definiri *permanentiam rei in esse, seu coexistentiam rei cum tempore vel reali, vel imaginario*: vel etiam, vt alij dicunt, *existentiam rei prout illa dicit negationem inceptions*: quia nimirum res quælibet existit in primo instanti, sed in eo tamen non durat, quia in primo instanti non habet perseverantiam in esse, neque connotat esse præhabitu.

Primo instanti res non durat.

Neque dicas primò. Tunc res durat, quoties denominatur per quando: sed querenti quando res incepit, responderetur per primum instans: ergo in primo instanti res dicitur durare.

Resp. enim negando maiorem, non enim res durat quoties responderetur quando illa incepit, sed quando permanferit in esse, hoc enim est durare; incipere autem non est durare.

Successiva durans.

Neque dicas secundò: Si durare est permanere

A in esse, sequitur res successivas non durare, quia non permanent in esse.

Resp. duplicem esse rei permanentiam in esse, aliam quæ opponitur successioni, & est perseverantia in esse toto simul; illa permanentia rebus successivis non conuenit: alia permanentia non opponitur successioni, sed solum interruptioni, & inceptionsi, & est perseverantia in esse, siue toto simul, siue per partes sibi continuè succedentes; & hæc conuenit rebus successivis; nam quia illæ non existunt nisi dum fiunt, ideo dicuntur existere quamvis non omnes partes rei successivæ factæ sint adhuc: dicuntur item permanere in esse, quamdiu novæ partes fiunt quæ nondum erant; cum enim novæ adduntur partes, ipsum esse rei successivæ crescit, & consummatur. Duratio ergo connotat semper rei præexistentiam, vel in toto, si res sit permanens; vel in parte, si sit duratio rei successivæ.

Dico secundò, durationem internam rei non distinguí realiter, aut modaliter à re durante, quæcunque illa sit, sed formaliter tantum & connotatiue. Ita tenent omnes qui negant distinctionem vbiatationis à re vbiata, & præter eos etiam alij non pauci, Suarez disp. 50. sect. 1. Valques 1. p. disp. 33. n. 18. Gillius lib. 2. tract. 10. n. 3. Falsolus, Hurtadus. Contrarium censent alij non pauci.

Obserua durationem aliam esse internam, aliam externam: interna illa est, per quam res propriè dicuntur durare; vnde tot sunt intrinsecæ durationes, quot sunt res durantes. Extrinseca est illa, per quam cognoscitur quantum res illa durauerit; sic enim motus cæli duratio est omnium rerum, quia per illum cognoscitur quanta rerum omnium fuerit duratio interna. His positis

Ratio est primò, quia duratio non est aliquid distinctum à re durante, si vt res duret non sit necesse vt acquirat aliquid noui postquam primò producta est: sed vt res aliqua duret postquam primò producta est, non est necesse vt acquirat aliquid noui: ergo duratio non est aliquid distinctum à re durante. Probatur minor. Vt aliquid permaneat in eo quod iam habet, non est necesse vt acquirat aliquid noui: sed vt res duret, debet tantum permanere in eo quod iam habet, duratio enim est permanentia rei in esse, quod habet: ergo vt res duret, non est necesse vt acquirat aliquid noui postquam primò producta est. Deinde si per mentem tollatur à re durante quidlibet aliud præter existentiam perseverantem esse, res illa verè durabit: ergo non requiritur aliud superadditum, & distinctum.

Secundò. Si duratio esset modus distinctus ab entitate, vel esset aliquid fluens, vel permanens. Si fluens, illud non habet causam vllam productiuam, quis enim nouum hunc modum iam in me producit? Si permanens: ergo implicaret vt nunc non essem cras realiter & formaliter, habeo enim modum qui essentialiter respicit cras. Imò sequeretur me nunc existere cras, quia totam habeo durationem crastinam formaliter: ergo nunc sum cras.

Tertio. Vt aliquid duret, sufficit si respondeat diuersis temporibus: sed ex vi solius existentie, præcisè aliis omnibus, res durans responderet variis temporibus: ergo ex vi suæ existentie, præcisè aliis omnibus, res durare dicitur. Probatur minor. Quando è duobus extremis alterum est mutabile, potest illi alterum respondere immotum manens, sicut pons v.g. immotus manens supra flumen, variis responderet aquis fluminis sub illo successivè decurrentibus: ergo res permanens & immota potest respondere rei successivæ.

Dico